

Juraj Jerković*

ŽIVOT SV. NIKOLE

Život sv. Nikole čudotvorca opisao je u X. st. Symeon Logothetos, poznatiji pod imenom Metaphrastes. Taj je životopis postao jedan od najraširenijih svetačkih životopisa među pukom. Istodobno je bio jedini životopis strogo opisan po kanonu, naime u skladu s crkvenim propisima.¹

Do svršetka XI. st. sv. Nikola bio je uvelike štovan, ne samo u Biznantu nego i po cijeloj Europi. U njegovu čast gradilo se mnogo kapela, crkava i samostana. Prikazan je na mnogim umjetničkim djelima. Glasoviti monah Nestor, prvi poznati ukrajinski pisac života svetaca, bilježi oko 1080.g. da je crkva sv. Nikole postojala u ukrajinskom gradu Kijevu već 882. godine.²

Sv. Nikola rodio se pod kraj II. st. u maloazijskom gradu Patari (Patras), u pokrajini Liciji (Lycia). Umro je 6. prosinca oko 343. godine.³ Otac mu se zvao Theophanes (Božidar), a majka Ionna (Ivana). Poslije smrti svojih roditelja Nikola nasljeđuje njihovo bogatstvo. Nakon Nikolina poroda njegova majka više nije mogla rađati.⁴ Dok se Nikola hranio majčinim mlijekom, srijedom i petkom sisao je samo jednom na dan.

* Umirovljeni sveuč. prof. u SAD, rođen 1926.g. u Zastrazišćima na otoku Hvaru. Ovim se prilogom želi odužiti svom zavičaju te iskazati štovanje i zahvalnost sv. Nikoli, zaštitniku svoje rodne župe.

1. Za bolje razumijevanje života sv. Nikole treba istaknuti pojedine važne činjenice iz povijesti prve Crkve i kršćanstva u Rimskom carstvu. Sv. Stjepan prvomučenik pogiba 36/37. g. poslije Krista. Apostoli Petar i Pavao umiru mučeničkom smrću 67.g. posl. Krista (kršćani nisu htjeli častiti cara kao boga). Godine 312. zabilježena je pobjeda Konstantina Velikoga nad Maksencijem, a 313.g. Milanskim programom tolerancije priznaje se kršćanima u cijelom carstvu potpuna ravnopravnost s ostalim religijama. Godine 325., u nazočnosti 318 biskupa, održan je ekumenski sabor u Niceji. Godine 391. kršćanstvo potaje državna vjera, a zabranjuje se svaki poganski kult.

2. Od svih slavenskih, germanskih i drugih zemalja, sv. Nikola najviše se štuje u Rusiji. Ondje ima mnogo njegovih crkava i ikona, a postoji i izreka: "Net ikon kak Nikol" (Nema ikona kao što su ikone sv. Nikole), ili pak ona: "Ot Holmogory do Koly 33 Nikoly" (Od Holmogore do Kole su 33 crkve sv. Nikole). Koliko je sv. Nikola štovan i obožavan u Rusiji, najbolje nam pokazuju ove riječi: "Tko se ne bi divio kad je slušao i vidio divna i nezamisliva čudesa sv. Nikole koja su se dogodila ne samo u jednoj zemlji nego po svemu svijetu? Idi u Grčku - tamo mu se dive; idi do Surjana - tamo ga hvale; idi po svoj zemlji - svugdje mu se dive! Dođi u Rusiju: nema ni grada ni sela gdje se nisu dogodila mnoga čudesa! Toliko ima čudesa sv. Nikole, da bi ih bilo teško opisati..."

3. Sv. Nikola od Myre je zagonetna osoba o kojoj nema pouzdanih povijesnih činjenica. Njegova se popularnost temelji uglavnom na legendarnoj priči *Praxis de Stratelatis* (Djela Generala), napisanoj između 450. i 580. godine. O njegovu životu nema gotovo nikakvih podataka.

Kao odrasla dječaka roditelji su ga poslali u školu. Učio je lako i brzo. Po njegovu biografu Metaphrastesu, Nikola je izbjegavao društvo, osobito žena. Svoje slobodno vrijeme najviše je provodio u crkvi, u molitvi.

Nakon rođenja Nikolu je blagoslovio njegov djed, prorokujući da će Nikola postati čudo svemu svijetu. Kao dijete Nikola čini čuda, ali ih njegov životopisac detaljnije ne navodi.

Zbog velike Nikoline slave i njegovih dobrih djela nadbiskup Filip zaredio ga je za biskupa. Nikola se opirao toj velikoj časti, ali je ipak prihvatio ređenje na nagovor mnogih ljudi koji su istinski željeli njegovo promaknuće.

Tri godine nakon biskupskog ređenja ukazala mu se Bl. Dj. Marija i pokazala mu mjesto gdje će sagraditi crkvu u njezinu čast. Dao je sagraditi crkvu i nastavio je činiti čudesna, od kojih ćemo spomenuti ona najvažnija.⁵

I. Čudesna sv. Nikole

1.1. O utopljeniku

To je, po Metaphrastesu, prvo čudo koje je učinio sv. Nikola. Demetrios iz Konstantinopola zahvatila je strašna oluja na moru, izgubio je veslo i pao u more. Imao je toliko vremena da zavapi "Sv. Nikola, pomoz mi" i bio je spašen od utapljanja.

4. To je čest slučaj u hagiografiji (životopisima svetaca). Svetac je jedino dijete u roditelja koji ga posvećuju Bogu. Nakon djetetova rođenja majka u većini slučajeva ostaje neplodna. Dijete se obično ne igra s djecom, nego ide u crkvu te razmišlja i moli. U školi brzo napreduje, a često postaje bolji i od svoga učitelja. Postaje svećenik, uskoro i biskup. Iz poniznosti odmah ne prihvaća promaknuće, a onda ga napokon prihvaća na molbu ljudi. Svetac obično zna dan svoje smrti. Čudesna se obično događaju poslije njegove smrti. Roditelji su mu prikazani kao veoma dobri ljudi, pogotovu kao dobri kršćani.

5. Kad je sv. Nikola postao biskupom, car Dioklecijan počeo je žestoko progoniti kršćane. Sv. Nikola dijelio je sudbinu mnogih utamničnika. Međutim, kad je Konstantin Veliki preuzeo upravu Rimskoga carstva, naredio je da se poruše svi poganski hramovi i da se oslobode zatvorenici kršćanske vjere. Sv. Nikola također je bio oslobođen tamnice pa se pridružio onima koji su rušili poganske hramove, pogotovu glasoviti hram Artemis, posvećen grčkoj božici šume i brijegova. Godine 325. sv. Nikola pribivao je prvom ekumenskom saboru u Niceji, gdje je oštro istupio protiv Arijeva krivovjerja. U nazočnosti svih sudionika sabora kaže se da je sv. Nikola ustao sa svojega mjesta i udario po obrazu Arija kad je taj govorio protiv Kristova božanstva. Čin sv. Nikole uvijek se tumačio kao obrana vjere, međutim su ga zbog toga biskupi ukorili naglasivši kako ne dolikuje biskupu nikoga udariti pa ni tako zla čovjeka kao što je Arije.

1.2. O Agriku i sinu mu Baziliju

Agrik, bogat čovjek, svake je godine svetkovao blagdan sv. Nikole. Jedne su godine on i njegova žena ostali kod kuće da se priprave za svečev blagdan, a njihov sin Bazilije otišao je u svečevu crkvu, koja je bila izvan grada. Crkvu su napali Saraceni⁶ i zarobili Bazilija. Kako je bio veoma lijep, dali su ga saracenskoj princezi za pehamika.

Tri godine uzastopce Agrik i njegova žena nisu svetkovali svečev blagdan jer su tugovali za sinom. Na poticaj svojih prijatelja molili su sv. Nikolu da im vrati sina. Kad su jednog dana Agrikovi psi jako lajali, on je izašao vidjeti koji je povod njihovu lajanju. U vrtu je ugledao Bazilija, odjevena u arapsku nošnju. Zatim je sina odveo k majci te su zajedno slavili dan velikog čudotvorca sv. Nikole, zahvaljujući mu za oslobođenje svoga sina.

1.3. O lađi spašenoj od potonuća

U velikoj oluji brodu su bila slomljena vesla i jarbol. Kad su mornari pozvali sv. Nikolu da ih spasi, oluja se stišala i more smirilo, a vjetar im je pomogao da su u jedan dan prevalili put za koji bi im inače trebalo mnogo dana.

1.4. O svećeniku Kristoforu

Svake je godine putovao pohoditi relikvije sv. Nikole. Na putu su ga Saraceni, zajedno s dvadeset devetoricom hodočasnika, zarobili i bacili u tamnicu. Kad su počeli ubijati jednog po jednog, Kristofor je zavapio sv. Nikoli za pomoć. Spasio ga je čovjek koji mu je morao odsjeći glavu. Kad su Saraceni doznali da je to bio sv. Nikola od Myre, oslobodili su još preostalu živu trojicu ljudi.

6. To je nomadsko pleme živjelo između Sirije i Arabije. Često je napadalo kršćane i odvodilo na otok Kretu.

1.5. O vojniku Petru

Dok je Petar bio u tamnici, obećao je sv. Nikoli da će postati svećenik, ako bude oslobođen. Kad je čudom sv. Nikole bio pušten na slobodu, zaboravio je na svoj zavjet. Poslije se međutim posvetio postu i molitvi. Otišao je u Rim, gdje ga je papa zaređio za svećenika. Tu je milost isprošio po zagovoru sv. Nikole i sv. Simeona, koji je - kako kaže sv. Nikola - Bogu veoma blizak.

1.6. O hromu mladiću Nikoli

Zbog siromaštva Nikola nije tražio liječničku pomoć. Kad je jednom vidio kako ljudi idu u crkvu moliti se sv. Nikoli, kupio je svijeće i počeo puzati prema crkvi. Tada mu se ukazao jedan starac (to je bio sv. Nikola), pitao ga o njegovoj bolesti i rekao mu neka ide u crkvu i da će ozdraviti. Kad je dopuzao u crkvu i ugledao ikonu, prepoznao je na njoj sv. Nikolu. Ljudi su ga podigli kako bi mogao zagrliti i poljubiti ikonu. Uspravio se, pomazao svetim uljem i prekrižio. Tada ga je napustio đavao, koji ga je mučio šest mjeseci, a mladi je Nikola s ostalima slavio sv. Nikolu čudotvorca.

1.7. O trima djevicama

U Nikolino vrijeme u Patari je živio čovjek, koji je osiromašio i nije imao čime opremiti svoje kćeri za udaju. Zbog toga ih je odlučio poslati među prostitutke i udati ih zarađenim novcem. Sv. Nikola doznao je o čemu se radi i tri puta je bacio vrećicu zlata u kuću toga siromaha.⁷ U nakani da upozna svoga dobrotvora, treću je noć taj siromah čekao na prozoru. Kad je sv. Nikola došao ubaciti zlato, siromah ga je uhvatio za rukav i prepoznao ga. Sv. Nikola tražio je od toga čovjeka neka o tome nikomu ništa ne govori.

7. U ovoj priči važno je naglasiti broj tri. Zašto baš tri kćeri i tri vrećice zlata? Po svoj prilici ovdje se misli na Presv. Trojstvo. U nekim se životopisima sv. Nikole prikazuje da je dao dvostruku količinu zlata, dok se u grčkim knjigama to ne navodi; samo se kaže da je dao vrećicu zlata ("uzol" zlata u starohrvatskom jeziku).

1.8. O zarobljenu Saracenu

Bio je zarobljen na Cipru, svezan i bačen u tamnicu. Vrata su se otvorila i on je pobjegao. Zahvalan Sv. Nikoli, Saracen je otpustio stotinu kršćana koji su mu radili kao robovi. Obećao je da će se krstiti. Oslobodio je i one ljude koji su bili zatvoreni, jer da su oni tobože bili podmićeni neka ga puste na slobodu.⁸

1.9. O pokrivaču

U Konstantinopolu (Carigradu) jedan čovjek imenom Nikola uvelike je štovao sv. Nikolu. Već je ostario i siromašan upitao ženu kako bi mogli doći do novaca da svetkuju sv. Nikolu. U tu svrhu uzeo je jedan stari pokrivač i, premda bez nade u uspjeh, otišao prema tržnici s nakanom prodati ga. Na putu mu se ukazao sv. Nikola i upitao ga za cijenu. Čovjek je odgovorio koliko je pokrivač stajao kad je bio nov i rekao kako bi bio zadovoljan prodati ga za bilo koju cijenu.

Sv. Nikola je kupio pokrivač, dao čovjeku dosta novaca i otišao. Ondio je pokrivač ženi onoga čovjeka od kojega je pokrivač kupio. Dao joj ga je i rekao da je to poslao njezin muž. Žena se ljutila na muža što nije prodao pokrivač, ali kad je došao kući i donio novce te objasnio cijelu stvar, bilo im je jasno da je sv. Nikola učinio čudo. Sve su ispričali patrijarhu, koji je - čuvši o čudu - udijelio mirovinu tomu siromahu.⁹

1.10. O dječaku izbaavljenju iz tamnice

U Konstantinopolu živio je Epifanije koji je htio kupiti roba. Rusi su, naime, u to vrijeme prodavali robove. Kako nije mogao naći roba po svojoj želji, vratio se kući i odložio novce, a potom zaboravio gdje ih je stavio. Sutrđan je zvao svoga slugu da mu donese novce. Kad je preplašeni dječak

8. Zanimljivo je naglasiti kako se ova priča povezuje sa sv. Jurjem. Naime, u priči se kaže kako su Saraceni doznali da je to čudo napravio sv. Juraj, inače pomoćnik sv. Nikole, koji ih je oslobodio iz tamnice; čak je jednom zatvoreniku iscijelio ranu na nozi. Očito je da su se čudesa sv. Jurja povezivala s čudesima sv. Nikole, a ponekad su se i zamjenjivala.

9. U to doba Crkva je bila hraniteljica siromašnih ljudi; prihvaćala je siročad, brinula se za udovice i bolesnike. Crkve i samostani služili su također kao prenočište za putnike. Ukratko: Crkva je imala veoma veliku socijalnu ulogu.

rekao kako ne može naći novce, bacio ga je u tamnicu. Dječak je molio sv. Nikolu da ga izbavi iz tamnice i bio je uslišan. Sv. Nikola je poslije rekao gospodaru (čak mu je pokazao gdje je novce ostavio!) da je krivo učinio. Nakon toga novce su podijelili crkvi, siromasima i dječaku, koji je bio oslobođen služenja.

1.11. O čudu u samostanu

Blizu Konstantinopola bio je jedan samostan, u kojemu je vrijedilo pravilo da redovnici nisu smjeli imati nikakva materijalna dobra u svojim sobicama. Ovisili su samo o darovima putnika. Redovnici su se molili sv. Nikoli da im pomogne, što se često i događalo.

Jednom je neki putnik našao na putu mrtva čovjeka i odnio ga u samostan da ga redovnici pokopaju. Ostavio je novce za svećenike koji su se nad njim molili i izvršili ukop. Kad je sin toga mrtvacu sreo čovjeka koji je našao njegova mrtva oca, taj mu je pokazao očev grob. Sin je tražio očevo tijelo da ga odnese svojoj majci. Kad su redovnici počeli otkopavati grob, našli su u njemu mnogo zlata. Upitan što to znači, čovjek je nestao. Poslije se sv. Nikola ukazao poglavaru toga samostana i obećao da će redovnici imati dovoljno sredstava za život, a da je Bog u prilici toga čovjeka poslao anđela koji im je donio novaca kao nagradu za milosrđe iskazano čovjeku koji je mrtvacu donio da ga pokopaju.

1.12. O čovjeku iz Kijeva koji je štovao sv. Nikolu te mučenike Borisa i Gleba¹⁰

Na rijeci Dnjepru (mjesto gdje su Rusi po knezu Vladimiru 988.g. primili kršćanstvo) ženi je palo dijete u vodu i utopilo se. Roditelji su strašno optuživali sv. Nikolu da im nije spasio dijete. Iste noći sv. Nikola ostavio je u katedrali sv. Sofije dijete, koje je sakristan našao i odnio roditeljima. Žena je tada korila svoga muža što nije imao dovoljno pouzdanja u

10. Već spomenuti Nestor (oko 1080), redovnik iz glasovitog samostana Pecherskaja Lavra (Pecherska špilja) napisao je životopise Borisa i Gleba, koji su bili prvi ruski mučenici za vjeru Kristovu.

moć sv. Nikole. Potom je žena otišla u katedralu zahvaliti sv. Nikoli pred njegovom ikonom.

1.13 O čovjeku iz Kijeva koji je imao u tamnici Polovčanina

Dotični je čovjek rekao zatvoreniku da će ga pustiti na slobodu ako mu on za to plati. Zatvorenik nije imao novaca, ali ga je čovjek pustio jer se zakleo na ikonu sv. Nikole da će se vratiti i donijeti mu novce. Upozorio ga je kako će ga sv. Nikola kazaniti ako se ne vrati i ne donese obećani novac. Poganin Polovčanin ismijavao je zaglupljenost Rusa koji vjeruju u ono malo drva od čega je napravljena ikona. Poslije određenog vremena sv. Nikola dvaput je opomenuo Polovčanina neka odnese novac kako je obećao, ali on je uvijek zaboravljao. Treći ga je put sv. Nikola bacio na zemlju i istukao ga štapom da je jedva preživio. Kažnjenikovi roditelji uplašili su se da se i njima štogod zla ne dogodi pa su svjetovali svoga sina da odnese novce kako je obećao. Poslije toga sve je bilo u redu: svi su se molili i divili sv. Nikoli.¹¹

2. Prijenos relikvija sv. Nikole

U doba vladanja cara Aleksija u Konstantinopolu, 1096. g. Turci su opustošili sredozemne obale od Hersona do Antiohije i Jeruzalema. Nisu poštjednili ni Lyciju, gdje su se nalazile kosti sv. Nikole.

Svetac se u snu ukazao jednom svećeniku iz Barija i rekao mu neka se njegove kosti prenesu u Bari. Svećenik je to priopćio građanima, koji su tri- ma brodovima napunjenima pšenicom (kako bi izgledalo da idu prodavati žito) otišli u grad Myru. U Antiohiji su prodali nešto žita i kupili alat kojim će otvoriti svečev grob. Ondje su čuli da su i Mlečani poduzeli slični pothvat u istu svrhu.

Kad su građani Barija došli u Myru, našli su crkvu sv. Nikole, koju su čuvala četiri redovnika. U pratnji dvojice svećenika svečeve su kosti od-

11. Čudesa se mogu podijeliti u četiri grupe. U prvu grupu idu čudesa napisana na grčkom jeziku; u drugu grupu napisana na starohrvatskom jeziku; u treću grupu napisana na ruskom jeziku, a u četvrtu grupu ide samo jedno čudo za koje je teško odrediti otkuda dolazi.

nesene u Bari, gdje ih je dočekalo mnoštvo ljudi. Relikvije su bile položene u crkvi sv. Ivana Krstitelja.

Sutradan je pred relikvijama ozdravilo četrdeset sedam ljudi, drugom zgodom dvadesetdvoje i potom dvanaestoro. Oduševljeni tim čudesima, građani su tri godine gradili crkvu sv. Nikole, koju je 9. svibnja 1087.g. posvetio papa Urban II. Relikvije su bile pohranjene u novi kovčeg, a dvije godine nakon posvete crkve isti je papa uveo dan prijenosa relikvija kao blagdan za Crkvu u Apuliji.¹²

Drugi grad koji je žudio za relikvijama bili su Mleci. Venecija je bila vcoma jaka pomorska sila pa se osjećala povrijeđenom što je grad Bari dobio relikvije sv. Nikole.

3. Dva sv. Nikole

Životopis sv. Nikole čudotvorca sastavljen je ne samo od događaja iz njegova života, nego i onih iz života sv. Nikole od Siona, koji je živio u VI. stoljeću.

Sv. Nikola od Siona bio je monah sionskog samostana, koji se nalazio nedaleko od grada Myre. Za njega se pouzdano zna da je živio i činio čudesa: izgonio zloduhe i spašavao ljude na moru. Bio je uzoran i ponizan redovnik te je bio zaređen za biskupa Pinare, nedaleko od Myre. Umro je 8. prosinca 564. godine. Njegov život i čudesa zabilježena su u *Vita Nicolai Sionitae* (Život Nikole od Siona), koji je napisan u drugoj polovici VI. stoljeća.

Popularnost sv. Nikole od Myre temelji se na legendarnoj knjizi *Praxis de Stratelatis* (Djela Generala), koja je napisana između 450. i 580. godine. Gustav Anrich (1867-1930), najpoznatiji pisac i znanstvenik o sv. Nikoli,

12. Po Aleksandru Krasovskom prijenos kostiju sv. Nikole izvršili su građani Barija 1087.godine. Drugi prijenos obavili su Mlečani 1096. godine. Taj se događaj svetkuje 8. prosinca. Neka vrela tumače kako se redovnici iz Myre nisu slagali da se prenesu kosti sv. Nikole niti da su pratili njegove relikvije, nego da su naprotiv smatrali da su građani Barija ukrali kosti njihova dragog sveca. Druga vrela drže kako su tada u tom kraju bili Turci Seldžuci pa su se kršćani bojali da oni ne oskvrnu svečev grob. Neki opet misle da su na Zapadu trebale relikvije koje su se prodavale za velike pare. Zanimljivo je primijetiti kako primjerice Rusi misle da je prijenos relikvija pobjeda kršćana nad muslimanima, koji su učinili mnoga zla prema svetoj braći Ćirilu i Metodu. Ima i takvih mišljenja koja tvrde da se svečeve kosti nisu nikada prenijele ni u Bari ni u Veneciju!

kaže da se ne može zasigurno reći mnogo o sv. Nikoli od Mire. Te ograničene spoznaje o njemu uvjetuje nedostatak dokumenata. U to je, naime, doba mitologija bila dosta raširena, postojalo je mnogo poganskih bogova koji su se štovali na jonskim obalama, a luka Myra bila je strateški položaj za širenje tih poganskih kultova. Tako je moguće da sv. Nikola, kao zaštitnik momara, ima korijen u poganskim običajima i tradicijama te da ima veze između njega i Artemise, grčke božice i zaštitnice momara.

Oko 900. g. objelodanjeni su kratki životopisi svetaca u djelu *Synaxarion* (Kratki životi svetaca). Tu je uvršten i život sv. Nikole, u kojemu se spominje i prvi ekumenski sabor u Niceji 325. godine. Otprilike istodobno neki je mudri pisac napisao djelo *Vita Compilata* (Sastav životâ; Dobro napisani životi, kako misli Anrich). Tu se nalaze životi sv. Nikole od Myre i sv. Nikole od Siona.

U drugom djelu X. stoljeća, kako je već spomenuto, glasoviti pisac Metaphrastes napisao je život sv. Nikole. To je postao jedan od najraširenijih životopisa sv. Nikole. I taj je pisac opisao čudesa jednoga i drugoga sv. Nikole, ali treba naglasiti da su svi pisci tih života uzimali sv. Nikolu od Myre kao čudotvorca. Sv. Nikola od Siona malo nakon toga je zaboravljen pa je čak i njegov životopis kružio naokolo pod imenom sv. Nikole od Myre.

Popularnost sv. Nikole od Myre bila je veoma velika, tako da su ga štovatelji stavljali odmah poslije Krista i Gospe. Od samog početka njegova štovanja držali su ga velikim pomoćnikom siromaha. U doba arapske vladavine Sicilijom i dijelom Italije bilo je pogibeljno putovati morem ali i kopnom. Mnogo je kršćana bilo zlostavljano pa i tu nalazimo sv. Nikolu i sv. Jurja koji pomažu vjericima.

Ukratko: sv. Nikola smatra se zaštitnikom momara, ribara, trgovaca, djece, učitelja, neudanih djevojaka, vojnika, zatvorenika, putnika, lupeža i odvjetnika, stolara, seljaka, ljudi koji pobolijevaju, nepravедno optuženih i ostalih. Zapravo, sv. Nikola je zaštitnik svih koji trebaju bilo koju pomoć i zaštitu.

Kip sv. Nikole iz godine 1891. u istoimenoj svećevnoj župskoj crkvi u Zastražićima na otoku Hvaru.

Prilog

ŽIVOT SV. NIKOLE

u šest čitanja, prilagođenih za pjevanje

(Stariji rukopisni predložak iz župske crkve u Zastrazišćima na Hvaru preradio župnik don Mate Bižaca, naredbom i odobrenjem Biskupskog ordinarijata u Hvaru, 1978.g.)

Prvo čitanje

Počinje život svetoga Nikole, biskupa od Mire grada!

Danas je, prebogoljubna braćo, blagdan preslavnoga biskupa svetoga Nikole, koga slavi i u velike časti sveta mati Crkva, te prevelikom časti i vjekovnom slavom da ga se štuje naredila je. I kada bismo vam htjeli sada ispriповijediti njegov preslavni život i velika čudesa, ne bi ni ljetni dan dovoljan bio! Da, samo dio njegova života i čudesa koja je učinio ispriповijedit vam hoćemo!

Nikola, koji bijaše iz vlastelinske kuće plemićka roda, rodi se u gradu Patari u maloazijskoj pokrajini Liciji pred kraj trećega stoljeća. Ocu mu bijaše ime Epifanij, a majci Ivana. Roditelji svetoga Nikole, koliko god među gospodom bijahu uzvišeni, toliko veće bjehu užgani željom za stvarima nebeskim. Življahu oni pošteno i sveto i u mladosti svojoj samo jednoga sina, to jest Nikolu, rodiše i to ga od Boga molitvom isprosiše!

Svršivši sveti Nikola ljeta svoga djetinjstva, toliko u kreposti napredova da otac i mati njegova veseli bijahu i za sobom sina puna nauka ostavit željahu. Sveti Nikola doma sa svojim roditeljima, kako i patrijarha Jakov, priprosto življaše.

Njegov ga otac stavi na nauk Pisma, u kojem Nikola pokaza tančinu svoga razuma tako da u malo vremena dostigne ime učitelja i meštra.

Nikola ne htije nastojati za uživanjem svoga svijeta, kako ostala mladost onoga vremena činjaše, nego bježaše iz njihova društva kao od smrti i otrova.

Imaše Nikola strica, biskupa grada u kojem se on rodi, čovjeka učena i posve vjerna službenika Božjega. On nagovori Nikoline roditelje da sina učine svećenikom. Na što oni lako pristaše, sjetivši se da su sina molitvom od Boga isprosili, te ga dobrovoljno Bogu vratiše i njegovoj službi pustiše.

Stric dade Nikoli svete redove i dok ga je redio, misnicima reče okolo stojećim: "Braćo moja, danas je u svetoj Crkvi isteklo novo sunce koje će biti na radost i utjehu svega svijeta. Blaženi su darovi koje nosi sobom, blažene su one ovčice koje budu imale sreću da se njima okoriste!"

Drugo čitanje

U ono vrijeme, dogodi se da u Liciji i svemu Istoku zavlada velika zarazna bolest, od koje umriješe mnogi, a među njima za tri dana umru otac i mati svetoga Nikole, koji sâm osta baštinikom i gospodar svega njihova imanja i blaga. Ali Nikola, ljubeći više božansko nego bogatstvo ovoga svijeta, htjede biti ne baštinik nego djelitelj roditeljskog blaga.

Dogodi se to u vrijeme da neki Nikolin susjed, koji s velika bogatstva na veliko siromaštvo spade, tri svoje kćeri koje nije mogao udati odredi da na blud postavi, eda takvim grdnim dobitkom nevoljni život prehrane.

Budući da se glas prosuo po svemu gradu i čuvši to blaženi Nikola, uzdahnu te se pomoli za onoga nevoljnoga čovjeka. I tada odluči da će mu pomoći od svojega blaga, eda sve tri kćeri onoga čovjeka - koje od plemićka roda bjehu rođene - ne budu pogrđene. I sveti Nikola, ne hoteći da itko za to dozna osim samoga Isusa, započe misliti kada bi to djelo milosrđa učinio a da bi pred onim kome ga je htio učiniti skriveno bilo.

I tako u neko doba noći, uzevši zlata koliko je bilo potrebno, pođe k stanu onoga čovjeka te mu kroz prozor od kuće skrovito ubaci rečeno zlato. Sutra taj čovjek našavši zlato, začudi se i kroz plač razmišljaše i zahvaljivaše previšnjemu Bogu na tome daru. S tim zlatom uda svoju prvorođenu kćerku.

I po drugi put sveti Nikola, uzevši zlata, postavi ga u kuću onoga čovjeka, kako i prije bijaše učinio. Kad osvanu jutro, usta se onaj čovjek i nađe zlato kao i prvi put, obradova se i poče govoriti: "Gospodine Bože, dostoj se očitovati meni onoga čovjeka koji mi ne prestaje dobro činiti!" - Do malo dana uda i drugu kćer onim zlatom.

Nakon toga sveti Nikola i treći put, uzevši zlata za dva puta više nego prije, ubaci ga u kuću onoga čovjeka, koji pošavši za Nikolom, vapijaše govoreći: "Stani, ne bježi Božji čovječe, jer tebe želim vidjeti!" I hitro onaj čovjek dostigne blaženoga Nikolu, pa kada prepozna svoga dobročinitelja, bogoljubno cjelova njegove noge. Vidjevši to svetac, ne dopusti mu da to učini, nego moleći ga reče mu: "To djelo ne smiješ nikome ispriповijediti dokle bude živjelo moje ime na zemlji!"

Nevoljni onaj čovjek dade hvalu Bogu, i polovicom zlata što mu je sveti Nikola treći put donio treću kćer uda, a poslije i sam započe živjeti dobrim životom.

Nikolin stric biskup, među mnogim dobrim djelima koja učini, sagradi redovnički samostan u kojemu postavi Nikolu za starješinu. Sveti Nikola upravljaše tim samostanom za nekoliko godina i sveto i plemenito.

Žudeći ipak živjeti izvrsnijim životom, odluči pohoditi sveta mjesta od Jeruzalema, a zatim se ukloniti od taštine ovoga svijeta. Dođe tako u svetu zemlju Palestinu i pošto pohodi mjesta posvećena životom, mukom i krvlju Gospodina Isusa Krista, odluči nastaniti se kao pustinjak u sirijskoj pustinji.

Ali mu bi zapovijedeno od Gospodina Boga da se ima vratiti u svoju domovinu da ondje a ne u sirijskoj pustinji Njemu služi.

Blaženi Nikola poslušao Božju zapovijed, ukrca se na brod da se vrati u Liciju, ali mornari zlobno hotijahu da ga povedu u Aleksandriju. Kad bijahu blizu Aleksandrije, okrene vjetar proti njihovoj zlobi tako da za malo vremena uploviše u luku Licije, zavičaj svetoga Nikole. Kad vidješe to čudo, svi mornari smučeni, smeteni i prestrašeni, paviši na koljena, pitahu oprostjenje u sveca i otidoše za Aleksandriju.

Sveti Nikola pođe u samostan i bi primljen velikom radošću i veseljem od onih redovnika koji radi njegova odlaska tužni i žalosni bijahu ostali. Ostade s njima sveti Nikola neko vrijeme, i kad je vidio da je od svakoga čašćen i štovan, pođe u grad Miru - glavni grad one države - misleći da će ondje ostati nepoznat.

Treće čitanje

U to vrijeme umre biskup grada Mire, za kim ostali biskupi žalosni ostaše. Nakon njegove smrti sabraše se mnogi svećenici da mole Gospodina da bi izabrali dobra biskupa.

Bijaše tada među biskupima jedan velike vlasti i rekoše mu da koga on odredi, izabrat će za biskupa Mire. A on, slijedeći apostolski primjer, naredi im da poste i da mole Boga da im On dopusti spoznati koga hoće da odaberu za biskupa i pastira onoga puka.

Tada svi, dignuvši pamet k Bogu, srčano moljahu - kad eto spomenuti biskup sluša glas govoreći: "Izadi van pred crkvu i prvoga koga vidiš da ide na jutarnju, posveti za biskupa, a ime njegovo je Nikola."

To očitovanje biskup ostalima ispriповijedi i reče: "Vi u crkvi molite, a ja ću vani bdjeti i ufam se u milost Božju da nas neće lišiti toga dara."

Eto čudne stvari, da za vrijeme jutarnje kao od Boga poslan, prije bilo koga drugoga priđe blaženi Nikola k vratima crkve. Biskup ga tada rukama uhvati i upita govoreći: "Koje je tvoje ime?" A on odgovori umiljeno: "Nikola je ime moje, vaše svetosti sluga!" "Hodi sinko, imam govoriti s tobom!"

I ulazeći tada u crkvu, biskup glasno poviče: "Evo, kojega prosimo!"

Vidjevši oni tada Nikolu, svi se obradovaše veselim glasom do neba kličući. Pošto je bio uveden blaženi Nikola u crkvu, poče se ponizno otimati od biskupstva. Biskup i oni slavni svećenici, vidjevši ga i čuvši, obukoše ga u biskupsku odjeću i postaviše ga na biskupsko prijestolje.

Blaženi Nikola tako primi vlast i čast biskupstva, ali je provodio život u ljubavi, postovima i pokori. Sve ljude koji k njemu dolazahu, rado bi primio, i bijaše veseo kad bi im mogao pomoći savjetom i naukom, brigu je vodio o sirotinji i udovicama, umnažao se svaki glas njegove dobrote i svuda se razgašivao slava blaženoga Nikole. Obdaren bi i velikom čudotvornom moći tako da, ne samo njegov puk nego i tuđinci, u kojoj god nevolji bijahu zazvali ime blaženoga Nikole, potpuno milosti primahu.

Kad jedan dan neki mornari tu na moru bijahu u pogibli od velike sile mora koja se naglo učini, tako da već i smrt pred očima gledahu, zavapiše govoreći: "O Nikola, Božji slugo, u ovoj pogibli ako nas ti izbaviš, Bogu i

tebi hvalu uzdavati hoćemo!“ I eto čudna stvar, ukaza im se čovjek u prilici Nikole biskupa govoreći im: ”Zazvaste mene, evo me!“ I počme im pomagati kupiti konope, i ostale potrebne stvari načinjati na brodu. Prestade uto naglost velika vjetra i mora, a mornari se počeše veseliti i tako zdravi u grad Miru uploviše.

Izašavši vani, pitahu gdje bijaše biskup Nikola. I bi rečeno da je u crkvi. Čudna se stvar dogodi, jer koga prije još ne bijahu vidjeli i nitko im ga ne pokaza, oni ga sada sami prepoznaše i kleknuvši pred njegove noge, počeše mu zahvaljivati govoreći kako njegovom pomoći bjehu oslobođeni strašnog utapljanja. A blaženi Nikola odgovori: ”Ne mislite da je to učinjeno mojom moću ni mojom krepošću, već je to milosrđem Božjim učinjeno radi vjerovanja koje ste imali!“

Na to im blaženi biskup počme pouku držati govoreći: ”Vidite, dakle, predragi koliko pred Bogom vrijedi prava vjera, i premda samo radi svojih grijeha svaki dan kušani, ako se k Bogu pravim srcem obratimo, on će svoje milosrđe nama dati i od naših nas pogibli izbaviti. I zato braćo, nek vam ne bude teško činiti dobra djela, živjeti u miru s Bogom i dobrovoljno sirotinju pomagati. Vjerujte vi meni, da nakon što čovjek upade u grijeh nijedna njegova dobra djela Bog toliko ne primakoliko milostinju ne na pohvalu ovoga svijeta učinjenju.“

Ovim svetim i slatkim riječima oni mornari poučeni, diveći se veličini Nikoline kreposti, njegova lijepa govorenja i njegove slave, oni se tako velikom radošću od njega odijeliše.

U neko vrijeme također u onoj državi nastade glad po svoj biskupiji blaženoga Nikole tako da puk počinjaše umirati od gladi. Kad eto, dva broda puna pšenice u luku uploviše, dotrča sveti Nikola tamo gdje bjehu oni brodovi i reče mornarima: ”Dođoh da vas zamolim da podijelite što god pšenice mome puku koji odavna nevoljnu glad trpi.“ A mornari odgovoriše: ”Oče, nije moguće da mi pšenicu podijelimo, jer je u Aleksandriji bila točno izmjerena i caru poslana!“ Njima blaženi Nikola reče: ”No, slušajte me, da ovaj puk od gladi ne pomre, dajte mu od svakoga broda po sto stara, a ja u ime moga Boga svemogućega obećajem da vam se neće ništa manje pšenice naći pred carem!“

Povjerovaše svetome Nikoli, i tako mu dadoše onu pšenicu potrebnu koju im je zapitao.

Kad dođoše pred careva poglavicu, predadoše mu pšenicu koju nađoše u onolikoj mjeri koliko je bijahu ukrali. Svi oni putnici navijestiše veliko čudo carevim ljudima, dajući slavu Bogu koji po svome služi Nikoli pokaza tolika čudesa. A onaj puk kojemu bijaše providio blaženi Nikola, obilova dvije pune godine i zadovoljan bijaše!

Četvrto čitanje

U ono vrijeme cara Konstantina neki narod na Istoku odrekne se rimskoga gospodstva. Posla tada car s vojskom tri prva vojskovođa Neponcija, Ursina i Apolinara koji usput prođoše kroz grad blaženoga Nikole. Lijepim načinom privede ih sveti Nikola u svoj dom, odvрати ih od prolijevanja krvi te učini sjedinjenje žuđenoga mira.

Nalazio se za neko vrijeme sveti Nikola u gradu, kada Eustahij poglavica grada, podmićen novcem, odluči da trima ljudima glave odsječe. Jedan sluga uze mač i zamahne da im odsječe glave, a sveti Nikola prišavši izmakne mač iz njegovih ruku, ona tri pravedno svezana povede sobom k dvoru Eustahija poglavice i silom otvori vrata koja bijahu zatvorena. Čim to vidi Eustahije poglavica, izađe ususret svetome Nikoli biskupu i veselo ga pozdravi. A sveti Nikola, ne mareći za njegov pozdrav, reče mu: "O neprijatelju Božji i rušitelju zakona, pristavši na toliku nepravdu, kako smiješ pogledati na naš obraz?!"

Budući da je sveti Nikola Eustahija oštro ukorio, Eustahij zapita oprostjenje u sveca koji mu oprost, ali na očigled ona tri vojskovođe cara Konstantina.

I tada ta tri vojskovođe, primivši blagoslov svetoga Nikole, pođoše na svoj put i bez prolića krvi podložiše sav narod pod gospodstvo rimskoga cara. Pođoše veselo i došavši plemenito bijahu primljeni od cara.

Zatim neki zli ljudi, zavideći slavi i poštenju tih triju vojskovođa, nagovoriše careva vojvodu i podmitiše ga da bi ih zlobno oklevetao pred carem. I kako ih je ozloglasio, car rasrđen zapovijedi da svu trojicu vojskovođa imaju odmah svezati i u tamnicu baciti i tu istu noć ih pogubiti.

Kad su ova tri vojskovođe razumjela nemilu osudu, razderaše svoje haljine i gorko počеше s velikom žalošću plakati. Sjetio se Neponcij tada kako sveti Nikola bijaše oslobodio ona tri pravedna od smrti, pa nagovori

svoje drugove da se srdačno pomole svetome Nikoli i od njega da prose pomoć.

Onu noć slavni Nikola ukaza se caru Konstantinu ovako govoreći: "Zašto si nepravедno osudio onu trojicu svojih vojskovođa i na smrt predao, a nisu nijedno zlo učinili? Ustani i oslobodi ih, a ako ih brzo ne oslobodiš, molit ću Boga svemogućega da proti tebi digne mnoštvo vojske, od koje ćeš biti ubijen a tvoje tijelo postati hrana divljih zvijeri!"

Nikoli odgovori car: "Kaži mi tko si ti da si noćas ušao u moju palaču te smiješ takve riječi govoriti meni?!"

A on odgovori njemu: "Ja sam Nikola, biskup od Mire grada!"

Nakon toga ukaza se sveti Nikola i carevu vojvodi koji ih bijaše zlobno oklevetao, strašeći ga i govoreći mu: "O izgubljeni sinko od razuma i pameti, zašto si pristao na nepravедnu smrt onih triju vojskovođa?! Pođi brzo i nastoj da budu oslobođeni; ako li to ne učiniš, crvi će tebe rastočiti i do malo vremena ćeš poginuti!"

Onaj vojvoda upita njega govoreći: "Tko si ti da meni toliko prijetiš?" Odgovarajući sveti Nikola reče: "Ja sam biskup od Mire grada!"

Zastrašeni car i vojvoda ustadoše zajedno te odmah pođu jedan drugome ispriповijediti svoje viđenje i pozvaše ona tri ozloglašena vojskovođe. Čim oni dođoše, car ih upita "Koji zanat čaranja poznajete, da ste nas toliko prestrašili?" Oni odgovoriše: "Mi ne znamo takva djela činiti, niti smo dostojni smrti!" Tada ih car upita: "Poznajete li vi jednoga čovjeka kome je ime Nikola?"

A oni, čuvši ime blaženoga Nikole, uzdigoše svoje ruke k nebu i moljahu njega da bi ih oslobodio nedostojne smrti.

Propitao se car o životu svetoga Nikole i oni mu potanko počеше pripovijedati o čudesima koja on činjaše, i kako njih lijepo bješe primio u svoju biskupiju i od smrti oslobodio tri pravедna s kojima su bili.

Tada oslobodivši ih, car im reče: "Pođite i zahvalite Bogu zbog molitva svetoga Nikole koji vas je oslobodio od smrti, prikažite mu svoje veselje i molite ga da mi oprost, i da moli Boga za me i za moje kraljevstvo!"

Kada je minulo malo vremena, dođoše spomenuti vojskovođe k sluzi Božjemu Nikoli govoreći: "Ti si uistinu pravi sluga Božji, naš spasitelj i

slavni misnik Isusa Krista. Zatim mu ispriповjede sve stvari koje se bijahu njima zgodile, a blaženi sveti Nikola uzdignuvši ruke k nebu, poda neizmjernu hvalu Bogu, ukori ih zbog njihovih tajnih grijeha, svetom naukom utješi one vojskovođe, koji se neizmjernom radošću vratiše u svoju domovinu.

Peto čitanje

Budući da se približilo vrijeme smrti svetoga biskupa, dođe svetome Nikoli žestoka bolest, koja ga privede do na kraj svoga života, i spoznavši on da se to vrijeme približilo uzdignu oči k nebu, ugleda mnoge anđele koju mu dolazahu ususret i počme ovu pjesmu govoriti: "U Tebe sam se Gospodine uzdao..." I izgovarajući druge riječi Svetoga Pisma "u Tvoje ruke Gospodine preporučujem svoju dušu", odijeli se slavni Nikola od ovoga života da u vijeke prebiva u slavi Boga na šest mjeseca prosinca tristo četrdeset i treće godine našega otkupljenja.

Tijelo svetoga Nikole bi pokopano velikom čašću njegovih građana, koji mnogo ožalošćeni ostadoše radi svoga oca i pastira!

Ali kako bijahu uvjereni da će ih on i s neba pomagati svojim zagovorom, zazivali su njegovo slavno ime i hrlili pohoditi njegovo sveto tijelo.

Zgodi se tako da se neki putnici ukrcaše na brod, hoteći doći u Miru pohoditi grob svetoga Nikole. I kako su se dijelili i otisnuli malo od kraja, đavao svakako nastojaše omesti to hodočašće k svetom Nikoli da svetac ne bude pohoden od putnika. U onoj zlobi, posluži se prilikom žene koja nosaše veliku posudu ulja za Svečev grob i pristupivši k putnicima, reče im: "Ja znam da vi idete pohoditi grob svetoga Nikole, taj put bih i ja s vama željela učiniti ali sada nemam prigode, zato vas molim da mi poneseite ovo malo ulja za svijeću na njegovu grobu."

A oni misleći da je žena, uzeše ulje i jedriše čitav dan bez ijedne sile vremena. Drugi dan nastala velika sila vjetra i mora, tako da se čak bojahu da se ne utope. Izgubivši svaku nadu, počеше zvati u pomoć svetoga Nikolu. I eto čudne stvari: ugledaše prema sebi starca u splavčici, koji im reče: "Strah i pogibao koju vi podnosite zbog ove sile mora, učinjeni su radi vaše krivice! Bacite, dakle, u more onu posudu s uljem što je primiste od one žene, jer nije žena nego đavao - i u taj ćete čas biti oslobođeni!"

Oni putnici baciše u more posudu ulja u kojoj se učini veliki oganj i svugdje gdje se razlilo ono ulje nastala veliki smrad i buka, pa očito spoznaše da je paklena stvar.

A onaj starac, koji bijaše sveti Nikola, nakon što ih oslobodi, nestala ispred njihovih očiju!

Još je čudnija stvar s djetetom, sina dvaju bogoljubnih štovatelja svetoga Nikole. Kad se štovaše njegov blagdan, bi zarobljeno to dijete od poganina Agatona, odvedeno u Babilon i bi darovano kralju kojemu služuše za trpezom. I prisjeti se to dijete da ovo bijaše dan u kojemu se časti i svetkuje sveti Nikola a u koji njegov otac Perone i majka Eufrasina činjahu veliko veselje, i zato počeo gorko plakati.

Šesto čitanje

Gledajući kralj plač toga djeteta, počeo ga pitati zašto plače. I ono mu sve po istini kaže. Kada kralj razumi uzrok njegova plača, reče mu kao za porugu: "Ako je Nikola toliko moguć i ako ima tu svetačku krepost, neka te odnese i izbavi od vlasti mojih ruku."

A dijete imaše u ruci čašu kojom kralja slušaše, i eto čuda: u onaj čas bi uzet, dignut visoko ispred očiju kralja i onih koji bijahu za stolom te prenesen u hram svetoga Nikole. U toj crkvi njegov otac i njegova mati svetkovaše blagdan istoga sveca, i premda one godine bjehu vrlo žalosni zbog izgubljena sina, kad ga vidješe živa i zdrava, usplamte velikom radošću i zahvalnošću prema svetome Nikoli.

Isti bogoljubni naučitelj pripovijeda da - kad provali iz Afrike u Kalabriju velika poganska vojska Vandala, da bi je zarobili i opustošili - dospije u ruke jednoga poganina slika svetoga Nikole koju on ponese svojoj kući. Pozva jednoga zarobljenog kršćanina da mu očituje koga prikazuje ta slika. On mu reče da je to slika svetoga Nikole koji, premda bijaše umro, činio je mnogo čudesa i mnogo pomagao svoje bogoljubne.

Taj poganin bijaše bogati kamatnik i držao mnogo novca u svojoj kući. Dogodi se jednog dana da, brojeći na stolu veliku svotu novaca, bi iznenada pozvan u kuću za jednu važnu i hitnu stvar. Nemajući vremena sahraniti svoje novce, obrati se k slici svetoga Nikole i reče mu: "Pripazi, Nikola, na moje novce dok se vratim!"

Čim poganin otiđe iz kuće, dođoše lupeži i pokraše sve ostavljene novce. Vrativši se kamatnik i ne našavši svoje novce, reče srdito slici svetoga Nikole: "Lijepo si, doista, čuvao moje novce, tebi je sada misliti da ih nađeš, inače, bit ćeš bačen u gorući oganj!"

Lupeži se, međutim, bijahu sakrili da podijele ukradene novce, ukaza im se sveti Nikola, prekori ih i zaprijeti im da će biti strogo kažnjeni ako odmah ne vrate ukradenu svotu. Lupeži, bojeći se da ne budu očitovani i kažnjeni, vratiše sav novac.

Kada to čudo vidje onoj poganin, posta kršćaninom i očitova javno moć i slavu balaženoga Nikole. I ova stvar bijaše, uzrokom da kršćani po čitavoj Africi počeše velikom bogoljubnošću štovati svetoga Nikolu.

Svemogući je Bog dopustio onome poganinu da tako nekršćanski i nedostojno postupi sa slikom svetoga Nikole, koju stvar da je učinio neki kršćanin bio bi strogo od Boga kažnjen, jer se sveci moraju skrušeno i ponizno moliti da nam isprose one milosti koje nam dobri Bog dijeli po njihovim molbama.

Eto, predraga braćo, čuli ste slavni i sveti život svetoga Nikole i čudesa koja je učinio za života i nakon smrti.

Uzdajte se, dakle, u Boga nastojeći svim srcem svojim i svom pameti svojom vazda se preporučivati svetome Nikoli da vas čuva u sve dane vašega života!

Neka bude hvala i čast svetome Nikoli, da nas čuva od smrtnih grijeha i da nam bude u pomoći i na kopnu i na moru i da nas sve zajedno usreći u vijeke vjekova! Amen!